

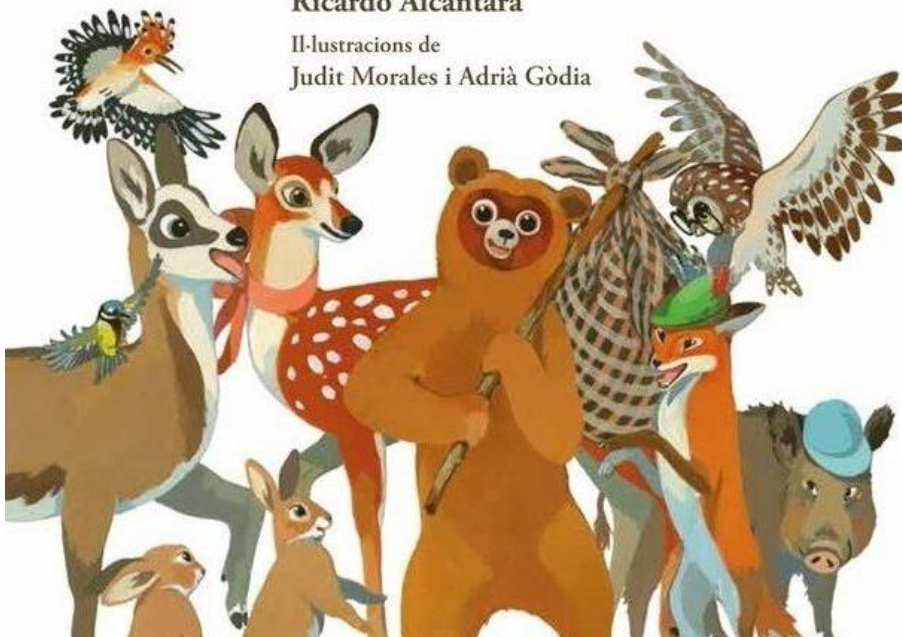
El Gust per la Lectura 2017-2018
Cicle mitjà d'Educació Primària

L'ós que volia deixar de ser petit

L'ós que volia deixar de ser petit

Ricardo Alcántara

Il·lustracions de
Judith Morales i Adrià Gòdia

Guia didàctica

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

El Gust per la Lectura 2017 - 2018
Cicle mitjà d'Educació Primària

L'ós que volia deixar de ser petit

Guia didàctica

Departament d'Ensenyament
Subdirecció general de llengua i Plurilingüisme
Servei d'immersió i Acolliment Lingüístic

Montserrat Bertran i Tenas
Clara Sales i Roqueta

Setembre de 2017

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

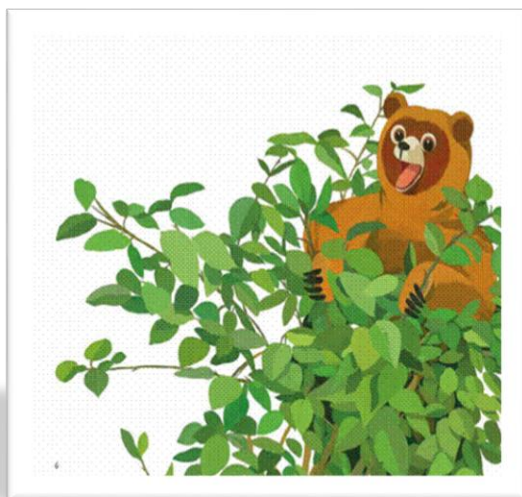
Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement -No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original. La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

El Gust per la Lectura 2017 – 2018

ÍNDEX

1. Presentació	5
2. L'escriptor	7
3. Els il·lustradors	8
4. Propòsit del quadern de l'alumne	9
5. Ús i aplicació del quadern	23
6. Activitats que pot generar la lectura del llibre	25
7. Bibliografia	27

1. Presentació

Argument del llibre i temes que planteja

L'ós que volia deixar de ser petit relata la història d'un os bru que viu al bosc amb la seva mare i en companyia d'una colla d'amics d'altres espècies.

El llibre té l'estructura dels contes clàssics i relata el viatge iniciàtic del protagonista, l'os Grancú, a qui se li desvetlla l'afany d'aventura i el desig de canviar la seva vida. Per fer realitat el seu desig de ser adult haurà de superar tres proves que li serviran per demostrar que és hàbil en les destreses i competències pròpies de la seva espècie. En el conte les proves no són fantàstiques ni amb elements màgics, sinó ben reals, pràctiques i funcionals.

El protagonista supera amb èxit les tres proves per mèrits propis, però en cadascuna té el record del que ha après amb la seva mare, cosa que mostra al lector una clara vinculació entre aprenentatge i emocions. El text també destaca l'actitud conscient del protagonista en cada acció que fa.

En el procés de transformació i superació personal, en Grancú experimenta sentiments diversos: por, perill, inseguretat, soledat, vulnerabilitat...

L'os se sent respectat i comprès per la mare, que el deixa fer i ser, descobrir i créixer, i l'acompanya des de la distància en el seu viatge iniciàtic.

Al final, el protagonista s'adona que li queda molt per aprendre i que encara no és el moment de separar-se de la mare. Un final diferent de la primera edició del llibre, segons explica el mateix Ricardo Alcántara.

El conte d'Alcántara planteja l'evolució dels infants, i com la vida força a fer canvis.

Podeu consultar la ressenya de la Teresa Duran a la revista *Faristol*

http://www.clijcat.cat/faristol/paginas/detall_critiques.php?recordID=2935

Propostes per engrescar a la lectura

La proposta té com a objectiu el foment de l'autonomia de l'alumne en el procés de lectura per plaer. És un llibre en què les imatges tenen un paper fonamental i, per tant, cal una lectura del text i de les il·lustracions. És important fer adonar de la informació que tots dos llenguatges expressen.

L'estructura del dossier de l'alumne segueix els tres moments del procés lector i dona idees per a què els infants aprenguin a gaudir de la lectura i a construir una opinió personal del que llegeixen.

La proposta preveu la lectura en veu alta i modelada del docent, la lectura en veu alta i compartida dels alumnes, pràctiques de lectura guiada, lectura en parella o en petits grups. I sobretot inclou propostes de pràctica de lectura autònoma i independent, perquè cada infant vagi experimentant i trobant el seu ritme.

En tot moment la interacció oral hi és present.

A l'inici de cada pàgina de l'apartat "Durant la lectura" trobareu un paràgraf o frase que situarà l'alumne a la pàgina del llibre. De totes maneres, és recomanable que abans de començar a llegir feu que els nens paginin el llibre.

2. L'escriptor

Ricardo Alcántara va néixer a Montevideo, la capital de l'Uruguai, el 24 de novembre de 1946. Hi va viure fins el 1967, que se'n va anar al Brasil i es va instal·lar a la ciutat de Sao Paulo, on va aprendre el portuguès.

Va estudiar psicologia, tot i que sempre va saber que el que li agradava fer era escriure. Per

això va començar a escriure i va ser en aquella època que va guanyar el seu primer premi.

El 1975 decideix viatjar a Europa i arriba a Barcelona. Per guanyar-se la vida fa d'artesà i ven els seus productes; també va treballar de Mestre i de cuiner. Finalment va decidir dedicar-se només a escriure i des d'aquell moment és el seu ofici: escriptor.

Escriu

Escriu novel·les per a infants i joves. N'ha escrit al voltant de 200 i gairebé totes les ha escrit a Barcelona. Ha guanyat més de trenta premis literaris.

Li agrada estar en contacte amb els lectors i parlar sobre les històries que ha escrit. Es sent molt unit als personatges i als seus llibres.

El seu primer llibre va ser Guarasú, que narra la història d'un petit indi que viu a la selva amazònica i que un dia troba un ocell blau i entre tots dos creix una bonica amistat.

Els temes recurrents dels seus llibres són les pors, la tolerància, la cerca de la llibertat personal, les emocions, les relacions amb qui ens envolten, la solidaritat entre les persones, la soledat, l'amistat, la vellesa. Ha escrit els guions de la sèrie d'animació Juanito Jones, que es va emetre per televisió, i una llista llarguíssima de llibres per a tots els gustos i per a totes les edats.

El llenguatge és proper i directe. Li agrada rellegir els seus llibres i en ocasions en canvia alguns aspectes o elements. És el cas de *l'ós que volia deixar de ser petit*, que en el moment de la reedició del llibre va tornar a reescriure'l i en va canviar el final.

Quan era petit li agradava ficar-se al petit espai que hi havia entre la banyera i la paret per somiar i imaginar-se històries. Va ser en aquella època que va descobrir la passió per inventar-se contes.

Curiositats

Una vegada que va estar malalt, la seva àvia li va regalar el llibre *Alícia al país de les meravelles*. Aquest llibre va ser un descobriment fantàstic que li fer adonar que hi havia persones que, com ell, s'inventaven històries.

A en Ricardo li agrada passejar per les biblioteques i les llibreries. I heu de saber que per mascota té un gat.

3. Els il·lustradors

Judit Morales i Adrià Gòdia van néixer a Barcelona. La Judit el 1975 i l'Adrià el 1977.

Tots dos van estudiar a la Facultat de Belles Arts i l'Escola d'Arts i Oficis de Barcelona. Va ser allà on es van conèixer i van començar a treballar junts. D'ençà d'aquell moment formen una parella de il·lustració i són autors de nombroses publicacions.

Al llarg de la seva trajectòria han rebut diversos premis:

- El 1998 van rebre el premi d'il·lustració Lazarillo.
- El 1999 van ser guardonats amb el Premi Internacional d'Il·lustració que convoca el grup editorial SM.
- El 2001 van ser guardonats amb el Premi Nacional d'Il·lustració.

També han il·lustrat llibres diversos per separat, i tots dos han rebut premis i reconeixements.

A més d'il·lustrar, una de les tasques que fan són cursos per a persones que volen aprendre l'ofici d'il·lustrador.

Adrià Gòdia destaca que per ser il·lustrador s'ha de saber observar la realitat. Un il·lustrador, diu, és un fabricant d'imatges que es nodreix d'anècdotes, records i lectures. Sempre ha d'estar atent als detalls. L'afició li ve de petit quan mirava els dibuixos dels llibres que llegia. Li agradava fixar-se en tots els detalls, fins i tot en els més insignificants.

L'Adrià Gòdia explica que va ser la Judit Morales qui el va ajudar a entrar en el món de la il·lustració per a editorials.

Un dels seus projectes conjunts és *L'ós que volia deixar de ser petit*, que ofereix al lector unes il·lustracions atractives, expressives i amb colors vius, que donen vida als personatges.

Podeu llegir una entrevista a Adrià Morales al núm. 210 "Especial Premios Literarios"

<http://www.centrocp.com/revista-de-literatura-210-especial-premios-literarios/>

4. Propòsit del quadern de l'alumne

El propòsit del dossier és acompanyar els alumnes de cicle mitjà en el procés de lectura del llibre *L'ós que volia deixar de ser petit*. Està pensat per ser utilitzat com a material generador de converses, i combina propostes de lectura autònoma i lectura compartida. També inclou espais per parlar del llibre, temps per imaginar i crear, per pensar i reflexionar, per llegir i escoltar. En totes les propostes, el modelatge, l'acompanyament i la mediació del docent són clau.

El dossier està organitzat en tres apartats que responen al procés lector.

ABANS DE LA LECTURA

- Oferir propostes de motivació, presentació i coneixement inicial del llibre
- Crear expectatives per fer venir ganes de llegir
- Assegurar que els alumnes disposin de prou coneixements previs per abordar la lectura amb autonomia
- Definir el propòsit
- Fer prediccions i fer-se preguntes amb propostes d'activitats de formulació d'hipòtesis i anticipació de continguts
- Observar el text, les imatges i tota la informació no-verbal
- Acompanyar i modelar

DURANT LA LECTURA

- Oferir propostes per a la lectura guiada
- Llegir les imatges i els dibuixos. Fer hipòtesis i comprovar-les a mesura que es va llegint
- Escoltar la lectura modelada de la mestra
- Llegir en veu alta buscant la fluïdesa
- Combinar diferents moments de lectura: lectura en parella i lectura autònoma
- Fer connexions entre el text i els propis coneixements
- Llegir i rellegir per assegurar la comprensió
- Recapitular

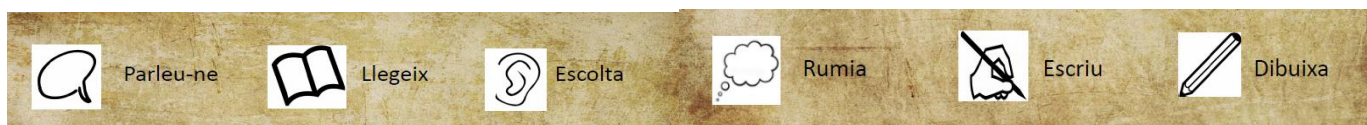

DESPRÉS DE LA LECTURA

- Reorganitzar la informació
- Aplicar estratègies de comprensió lectora que requereixin haver llegit el text sencer
- Comprovar el nivell de comprensió del text
- Reflexionar sobre la història
- Fer una autovaloració del procés lector
- Conversar sobre el tema del llibre, els sentiments que ens ha provocat, l'opinió que ens n'hem format
- Propiciar l'oralitat fent presentacions o recomanacions

5. Ús i aplicació del quadern

5.1. Abans de la lectura. Orientacions didàctiques

Ens situem

Abans de començar feu que els nens i nenes enumerin les pàgines del llibre, d'aquesta manera us serà més fàcil acompanyar-los en la lectura i ajudar-los a situar-se.

A l'inici del quadern, l'alumne trobarà diverses tasques pensades per conèixer l'autor i els il·lustradors, i fer-se una primera idea del tema del llibre. La interacció és clau en totes les propostes.

P. 3 Presentació i orientacions d'ús del quadern

Lectura conjunta de la primera pàgina. Ajudeu els alumnes a:

- llegir i compartir el significat de la frase inicial,
- llegir els propòsits del quadern i animar els nens i nenes a formular-ne més,
- interpretar les icones que trobaran a les pàgines. Fer adonar que la lectura pot generar moments de conversa i debat, espais creatius, d'escriptura, de reflexió i d'escolta.

A tall de joc es proposa una endevinalla sobre els llibres. Les endevinalles són un joc que introdueix els nens en el coneixement de la realitat pels camins de la metàfora.

Per a Gianni Rodari les endevinalles són la representació de la realitat presentada en forma de sorpresa.

Sens dubte, l'endevinalla és un recurs lúdic que estimula la curiositat i convida a descobrir coses. A més a més conjuga la funció poètica i la funció lúdica del llenguatge, treballa el ritme, és fàcil de memoritzar, estimula l'oïda, desperta l'enginy i la memòria, produeix inquietud, curiositat...

Podeu aprofitar aquest moment per animar els infants a crear-ne d'altres.

Si us interessa ampliar el tema podeu consultar autors com Gabriel Jané i Manila o

Carme Alcoverro. També és interessant el material [Visquem la llengua! Engresquem la lectura!](#) de Josep M. Calbet i Cassanyes, col·lecció el Tinter 69, edicions Cossetània, que dedica un apartat a les endevinalles.

P. 4 Primera aproximació a l'autor

Generar expectatives sobre l'escriptor. Demaneu als infants que busquin fotografies de l'autor, que els serviran de mostra per dibuixar-ne el retrat.

Més endavant en dedicarà temps a parlar de l'autor i la seva biografia.

P. 5 El llibre per fora

Inici de l'apartat "Abans de començar a llegir".

Fer adonar els alumnes de les parts del llibre: coberta, contracoberta, llom.

Coberta: és la tapa principal, que sol ser de paper gruixut o de cartolina i que protegeix l'interior del llibre, també anomenat *tripa*.

Llom del llibre: les dues cobertes, la del davant i la del darrere, estan unides pel llom, on també s'hi uneixen els fulls.

Contracoberta o coberta del darrere: la part del darrere del llibre.

Ajudar a fer hipòtesis i a inferir informació a partir de l'observació de les parts externes del llibre: títol, autor, il·lustradors, editorial, any i lloc d'edició.

Escriure les dades principals del llibre a la fitxa.

Podeu reforçar aquest apartat fent llegir el text de

<http://www.edu365.cat/vadellibres/mon-llibres/02/ellibreperfora.pdf>

P. 6 Abans de començar a llegir

Anticipar alguns dels objectius d'aprenentatge que es plantegen a les primeres pàgines del dossier i que corresponen a l'apartat "Abans de començar a llegir". Es proposa que els nens i nenes mirin algunes de les pàgines del dossier i vegin què treballaran.

Conèixer aspectes biogràfics de l'autor.

Conèixer aspectes biogràfics dels il·lustradors i sobre l'ofici d'il·lustrar.

Fer hipòtesis sobre el tema del llibre.

A continuació, es proposa que cada alumne faci una reflexió sobre la seva vida lectora. Una activitat per pensar sobre l'autoconcepte lector, és a dir, la representació que cada alumne construeix d'ell mateix com a lector. En aquest sentit, podeu ampliar la informació consultant el dossier *Avaluació d'actituds envers la lectura*,

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0088/d7d8bc05-863a-4025-bc91-db4e4da8446b/17_avaluacio-actituds_lectura.pdf

L'activitat està pensada per fer-se oralment, tot i que si ho considereu oportú podeu demanar als alumnes que escriguin un text sobre la seva experiència com a lectors.

P. 7 El llibre per dins

Demaneu als nens que fullegin el llibre i n'observin les parts i les il·lustracions. El propòsit és potenciar la lectura de la imatge, ajudar-los a fer hipòtesis i inferències sobre el tema. També a interpretar els elements del llibre a primer cop d'ull.

En el procés de lectura de la imatge podeu acompanyar els alumnes seguint els passos següents:

- demaneu que es fixin en els personatges i els enumerin,
- feu observar les característiques dels dibuixos i les tècniques utilitzades,
- ajudeu a anticipar les accions que passen al relat a través de l'observació de les imatges,
- feu adonar de la manera com la il·lustració expressa emocions,
- reflexioneu sobre què ha estat creat primer, el text o la il·lustració.

Una vegada els nens i nenes hagin fet l'observació, demaneu que anotin les seves hipòtesis als espais del quadern.

Parleu sobre el que es pot fer abans de començar a llegir un llibre.

També es demana que els alumnes que rumiïn a quin gènere literari pertany aquest conte. En aquesta part de la proposta ajudeu-los a veure les diferències entre els diversos gèneres narratius que s'esmentin.

Seguidament faciliteu una conversa d'aula per compartir les opinions. A partir de les aportacions, escriviu un text col·lectiu.

En l'escriptura col·lectiva cal:

- establir una bona interacció oral entre alumnat i docent,
- modelar el procés d'escriptura. També pot ser un modelatge fet en col·laboració

- amb els alumnes,
- fer reflexionar els alumnes sobre convencionalismes de la llengua i practicar la reflexió metalingüística al voltant dels continguts discursius i lingüístics,
 - es dona la consigna als alumnes que copiïn el text a la pàgina següent.

Per complementar l'activitat podeu fer llegir el text que trobareu a

<http://www.edu365.cat/vadellibres/mon-llibres/03/elllibreperdins.pdf>

P. 8 Còpia del text

Demaneu als nens i nenes que copiïn el text construït entre tots. Es tracta d'una activitat de baixa càrrega cognitiva en la qual podem posar l'accent en els aspectes gràfics de traç, la correcció i la versió final.

Demaneu als alumnes que rellegeixin el text.

Aquesta pàgina i l'anterior serviran, al final del dossier, per comprovar si després de llegir el text les hipòtesis s'han complert.

P. 9 Descubrim l'escriptor

Lectura autònoma i individual del cartell on es presenten unes breus dades biogràfiques de l'escriptor. A partir de la informació que es dona es pot generar una conversa al voltant de la figura de l'autor.

Amplieu la informació consultant les notes bibliogràfiques que trobareu a la pàgina 5 d'aquesta guia, i consultant el web <http://www.escriptors.cat/autors/alcantarar/index.php>

Demaneu als nens si són lectors d'aquest autor, quins títols coneixen o n'han llegit.

P. 10 Conversem sobre l'escriptor

Aquesta pàgina té com a objectiu:

- destacar els aspectes biogràfics més rellevants de l'autor que abans s'han compartit oralment,
- despertar curiositat per saber més sobre Ricardo Alcántara.

P. 11 El món de la il·lustració. I els il·lustradors del llibre

Ajudeu a descobrir el món de la il·lustració dels llibres infantils i juvenils generant una conversa a partir de la primera tasca que es planteja. Feu adonar que un il·lustrador ha de tenir sempre presents els elements plàstics i els literaris, i que els contes il·lustrats busquen la fusió d'ambdós llenguatges.

Per presentar els il·lustradors podeu utilitzar les notes biogràfiques presentades a la pàgina 6 d'aquesta guia.

Podeu completar la sessió fent l'observació dels àlbums il·lustrats que tingueu a la biblioteca d'aula o escola.

Documents de suport i ampliació:

- El Gust per la Lectura,
http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0061/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf
- curs lliure i obert de l'IOC sobre "Triar llibre per a infants i joves"
<http://miniops.ioc.cat/10/index.html>

P. 12 Passatemps: mots encreuats

Aquesta pàgina té com a propòsit afavorir l'atenció i la concentració a través d'un joc: uns mots encreuats.

El joc pot servir per avaluar el coneixement dels termes que s'han presentat a les primeres pàgines del dossier: il·lustrador, escriptor, coberta, títol, llibre, llom, editorial.

També es proposa una tasca d'autoavaluació del procés de resolució del joc, a través d'una rúbrica simple (amb un sol indicador). L'alumnat ha de pintar o marcar l'opció que s'ajusti més al seu procés.

L'activitat pot portar a l'elaboració d'altres mots encreuats per part dels nens i nenes, una manera lúdica de treballar el lèxic i d'introduir la redacció de definicions. A la xarxa trobareu generadors de mots encreuats que us permetran fer les combinacions que us agradin més.

Amb aquesta proposta es tanca la primera part del dossier dedicada a les activitats per fer abans de llegir.

5.2. Durant la lectura. Propostes per a la lectura guiada

Som-hi!

Les propostes per fer durant la lectura van encaminades a augmentar progressivament l'autonomia de l'alumnat. Al marge superior de les pàgines del dossier els nens i nenes trobaran la frase inicial del text amb l'objectiu de situar-los en el moment concret de la història.

És important facilitar un ambient tranquil que permeti que cada alumne llegeixi al seu ritme, i propiciar pauses que els permetin pensar sobre el que llegeixen.

Al final d'aquesta part trobareu dues pàgines que tenen com a propòsit recollir les paraules i frases que els nens i nenes han anat aprenent i recollint a mida que anaven llegint.

P. 13 Llegir i il·lustrar

Lectura autònoma i individual del text i de la imatge de la pàgina 4 i 5 del llibre

El propòsit de la pàgina és llegir per imaginar i il·lustrar. Demaneu als nens que il·lustrin el text i que imaginin elements que no surten a la pàgina, però que pel context es poden deduir.

Gestioneu una conversa sobre el fet de fer-se gran. Primer partint de la reflexió personal i després compartint les opinions.

Podeu concloure la proposta escoltant i cantant la cançó *Puff el drac màgic* (versió original: *Puff, the Magic Dragon*). En trobareu nombroses versions: de Falsterbo Marí, Joan Manuel Serrat, la versió original en anglès pel trio nord-americà Peter, Paul and Mary...

Trieu la que us agradi més, escolteu-la, canteu-la i gaudiu-ne!

P. 14 Llegir i aprendre

Lectura compartida de les pàgines 6 a 11 del llibre.

A les primeres pàgines del llibre es presenta la vida dels ossos a partir de l'escriptura de pictogrames. Es tracta d'un recurs narratiu en què les imatges supleixen una part del text. És una combinació de lectura del text i de la imatge que permet activar les estratègies de fer hipòtesis i inferències.

Demaneu als nens i nenes que observin i llegeixin aquestes pàgines. Podeu proposar que l'alumnat faci una lectura compartida: demaneu-los que comencin a llegir la pàgina on hi ha la llegenda dels pictogrames (pàgina de la dreta), a continuació orienteu-los perquè facin la lectura de la pàgina de l'esquerra.

També podeu parlar sobre els tipus de llibres: de coneixements, de fantasia, etc., i el lloc on es poden trobar a la biblioteca (seccions).

Finalment, feu que els nens i nenes elaborin un mapa d'idees senzill sobre la vida dels ossos. Destaqueu la paraula *hibernació*, com a terme específic per aprendre i per guardar a les pàgines finals d'aquest apartat.

Aquesta activitat pot generar el desenvolupament d'un projecte d'investigació sobre els ossos.

P. 15 Escoltar la lectura modelada

El mestre o la mestra fan una lectura modelada de les pàgines 12 a 15 del llibre.

La finalitat de la proposta és:

- potenciar l'escolta activa de l'alumnat i ajudar-los a seleccionar, retenir i deduir la informació,
- mostrar als alumnes com es fa una lectura en veu alta, considerant tots els aspectes de la fluïdesa lectora (El docent actua de model.),
- assegurar la comprensió i incorporar lèxic. Fer descobrir als alumnes que per aprendre noves paraules cal llegir-les, entendre-les i usar-les en altres contextos de forma autònoma. Per això s'anima els nens i nenes a anotar el vocabulari que van descobrint a les pàgines del final d'aquest apartat,
- fer adonar que la visualització, és a dir, l'estratègia que permet imaginar o representar-se mentalment el text, és una estratègia que facilita la comprensió dels textos,
- identificar el moment més rellevant de les pàgines.

P. 16 Lectura autònoma i individual

Lectura autònoma i individual de les pàgines 17 i 18 del llibre.

Progressivament es va delegant en els alumnes l'autonomia en la lectura del text i la imatge.

Podeu entaular una conversa a partir de l'observació i l'anàlisi de les il·lustracions amb la finalitat de completar la informació que dona el text. Entreteniu-vos a mirar les imatges amb tots els detalls i ajudeu els nens i nenes a fer hipòtesis i a inferir el que pensen i/o diuen els animals de les imatges.

S'introdueix l'element simbòlic del mussol. El mussol pot representar el mal o la mala sort, però també simbolitza la saviesa i presagia canvis. Al conte *L'ós que volia deixar de ser petit* simbolitza la intel·ligència, l'autoritat i la saviesa, i és qui controla el pas d'un estat de coneixement a un altre de més avançat, és a dir, el procés iniciàtic que fan els animals del bosc en fer-se grans. Podeu proposar una tasca de cerca d'informació al voltant del simbolisme d'aquest animal.

P. 17 Inferir informació

Ajudeu els alumnes a inferir i interpretar la informació que dona el text. Identificar i copiar el paràgraf.

També es posa l'accent en la interpretació de dues expressions: "viu la seva vida", "sospirar per fer-se gran". Parleu del significat de totes dues i feu entre tots un text que n'expliqui el significat. Demaneu als alumnes que ho escriguin a l'espai assenyalat.

P. 18 Lectura compartida i en parella

Lectura compartida en parella de les pàgines 19 i 20 del llibre.

Demaneu als nens i nenes que preparin el text per ser llegit en veu alta. Per preparar el text podeu indicar als alumnes que:

- es posin en parelles,
- anotin els noms de cadascú als espais indicats del dossier,
- consensuïn quins paràgrafs del text llegirà cadascú.

Hi ha quatre moments clau:

1. La preparació individual del text per ser llegit:
 - imaginar l'escena mentalment,

- rellegir el text i marcar les paraules que són difícils de llegir. Rellegir-les diverses vegades,
 - fixar-se en els signes de puntuació, que és on haurà de fer les pauses,
 - fer una lectura en veu alta (fluixet) per assajar.
2. La lectura en veu alta i compartida:
- un llegeix a l'altre, s'escolten i opinen sobre com ho ha fet cadascun,
 - assagen la lectura conjunta per tal que es percebi com una sola lectura.
- D'entrada el que es pretén és que un alumne llegeixi a l'altre, però si ho considereu oportú també es pot aprofitar l'ocasió perquè alguna parella lectora comparteixi la lectura en veu alta davant de tot el grup classe (una o dues parelles).
3. L'escolta activa i la valoració del company.
4. L'autoavaluació.

Per ampliar sobre la fluïdesa lectora podeu consultar el dossier *La fluïdesa lectora*
http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0045/43f3eddc-68ea-485b-a733-ced27a079145/16_fluidesa_lectora.pdf

P. 19 Lectura autònoma i individual

Lectura autònoma i individual de les pàgines 21 i 22 del llibre.

En aquestes pàgines destaca l'element simbòlic de les proves que ha de passar el protagonista i que superarà amb astúcia i habilitat.

L'os vol sortir de casa pel desig de fer-se gran i comença un procés iniciàtic, durant el qual se sotmetrà a tres proves. A diferència dels contes populars, en aquesta història les proves no són per enfrontar-se amb animals fantàstics o objectes màgics, sinó que el petit os ha de superar situacions quotidianes, semblants a aquelles a què han de fer front els nens i nenes en la seva vida quotidiana. De fet, la superació de les proves representa el pas de la infantesa a un estadi maduratiu i d'apoderament superior.

Proposem dues tasques:

- fer hipòtesis de les estratègies que farà servir el protagonista per superar les proves,
- identificar altres contes on el fil argumental també sigui el procés iniciàtic i el protagonista hagi de superar tres proves.

Feu adonar als alumnes de la importància de llegir el text i la imatge, ajudeu-los a observar què explica la imatge que el text no diu, i feu-los adonar que ambdós llenguatges formen part del relat.

A mida que els nens i nenes vagin llegint podeu fer-los notar la importància d'aprendre paraules noves. Per això poden anotar el vocabulari que vagin descobrint a les darreres pàgines d'aquest apartat.

P. 20 Lectura autònoma i individual

Lectura autònoma i individual de les pàgines 23 a 29 del llibre.

Ajudeu a l'alumnat a fer pauses en la lectura i pensar en el que ha llegit. Animar a reelegir el text i a reflexionar sobre la història. Parleu del primer repte.

Proposeu una petita activitat de traç: decorar el nom del protagonista amb traços decoratius.

P. 21 Lectura autònoma i individual

Lectura autònoma i individual de les pàgines 29 a 31 del llibre.

Ajudeu els alumnes a fer pauses en la lectura i pensar en el que han llegit. Animeu-los a reelegir el text i a reflexionar sobre la història. Parleu del segon repte.

P. 22 Lectura autònoma i individual

Lectura autònoma de les pàgines 31 i 32.

Ajudeu els alumnes a fer pauses en la lectura i pensar en el que han llegit. Animeu-los a rellegir el text i a reflexionar sobre la història. Parleu del tercer repte.

Ajudeu a fer entendre les expressions proposades a la pàgina i que estan relacionades amb el riu. Feu que n'identifiquin d'altres del mateix camp semàntic.

Feu notar que posseir riquesa lingüística millora l'expressió, i que llegir és una de les millors maneres d'aprendre paraules i expressions noves. Podeu dedicar una estona a jugar a descriure elements del conte utilitzant l'adjectivació.

Feu que els alumnes apuntin les paraules i expressions noves a les últimes pàgines de l'apartat.

P. 23 Lectura autònoma i individual

Lectura autònoma de les pàgines 33 fins al final del relat.

Ajudeu els nens i nenes a fer una lectura reflexiva i a argumentar al voltant de:

- els aprenentatges que ha fet l'os en el procés de resolució de les proves i si el que ha après li servirà per a la seva vida d'adult,
- l'esforç que ha hagut de fer per aconseguir-ho. Feu adonar del propi esforç davant les dificultats, i de les estratègies que té cada nen i nena per superar els seus propis reptes.

Parleu i reflexioneu sobre el sentit del final del conte.

P. 24 Lectura autònoma i individual

Proposta de recapitulació. Feu que els alumnes tornin a les pàgines 7 i 8 i comprovin si les hipòtesis que han fet inicialment s'han complert o, al contrari, el relat ha estat ben diferent del que imaginaven.

Feu adonar que l'estratègia de fer hipòtesis és un recurs que ens prepara per a la lectura.

Ajudeu a fer descobrir el plaer que suposa rellegir per gaudir dels paràgrafs o fragments que ens han agradat més.

P. 25 i 26 Relectura del vocabulari

Espai de recollida de vocabulari i expressions.

Feu-los adonar que tenir un repertori de vocabulari ric i divers permet pensar i expressar-se amb major precisió.

Feu que els alumnes:

- rellegeixin individualment el vocabulari que han anat anotant i comprovin si entenen i en saben el significat,
- comentin com ho fan per entendre les paraules que no coneixen . Aproveiteu aquest moment per facilitar estratègies que ajudin els nens a resoldre els buits de comprensió que tenen quan llegeixen un text.
- comparteixin les paraules que han anotat. Podeu fer una llista comuna a la pissarra i fer conscients els alumnes de les paraules noves que han après llegint el llibre.

Acabeu amb un toc poètic llegint i recitant el poema “La paraula bonica” de la Joana Raspall.

5.3. Després de la lectura. Recapitem.

Les propostes d'activitats per fer un cop llegit el llibre sencer van encaminades a parlar i compartir opinions sobre el llibre, reflexionar sobre el tema que s'hi tracta, reconèixer les habilitats lectores que cadascú té , facilitar moments de reflexió metalingüística... Les converses no persegueixen tant assegurar la comprensió lectora com oferir un espai on tothom pugui dir el que pensa en d'un clima de respecte, i on el docent, com a mediador, sàpiga quins fils pot estirar per anar reconduint la conversa cap a espais personals. Els alumnes han de notar que se'ls vol escoltar i que poden comunicar els seus pensaments lliurement, sense por d'equivocar-se.

A les últimes pàgines del quadern es convida els nens i nenes a escriure el seu propi relat.

P. 27 Generar opinió personal

Propicieu un moment de reflexió personal i individual, i ajudeu els alumnes a saber expressar l'opinió identificant les emocions i sensacions que els ha provocat la lectura del relat.

Abans de fer escriure la recomanació del llibre, convideu els nens i nenes a visitar pàgines de recomanacions de llibre infantils i juvenils per veure'n mostres i reconèixer els elements principals que ha de tenir una recomanació.

Algunes webs,

<http://www.quellegeixes.cat/splash/splash.php>

<http://www.edu365.com/vadellibres/>

<http://www.clijcat.cat/>

Orienteu-los en els aspectes més importants que cal tenir presents a l'hora de recomanar un llibre (sigui per opinar-ne positivament o negativament). Feu notar que cal explicar el més imprescindible sense revelar el final. L'objectiu de la ressenya és fer venir ganes de llegir el llibre si ens ha agradat. En els casos negatius la cosa més delicada: cal argumentar molt bé els motius de la nostra opinió.

Algunes pautes:

- escriviu les dades bàsiques del llibre: el títol, l'autor, l'il·lustrador...
- comenteu de què tracta el llibre, sense explicar-ne el final,
- parleu dels personatges,
- expliqueu si el relat:
 - us ha agradat: gens / poc / una mica / força / molt...,
 - l'heu trobat: divertit / avorrit / original / interessant...,
 - us ha fet pensar en algun moment de la vostra vida,
 - us han vingut ganes de llegir algun altre llibre de l'autor,
- convideu i animeu els companys a triar aquest llibre o no.

Consciencieu els nens que per escriure un text abans és aconsellable planificar-lo. Una vegada hagin escrit la seva recomanació, demaneu que es preparin per llegir-la o explicar-la en veu alta.

NOTA: amb tot, si teniu algun alumne amb l'impuls d'escriure a raig i el resultat és igual o superior a la mitjana, no li talleu les ales! Imposar la planificació en un text de ficció (que requereix connectar profundament amb el propi jo) és el millor camí per fer fracassar una vocació incipient.

P. 28 Escoltar i prendre nota

Feu-los adonar que les opinions personals sobre el llibre són diverses.

Compartiu les opinions preparant una sessió en què els nens i nenes puguin exposar la recomanació que han escrit a la pàgina 28.

Els alumnes han d'escoltar activament les recomanacions i les opinions dels companys i prendre nota de l'exposició de tres dels nens de la classe. Es tracta d'una activitat d'escolta activa que requereix l'activació de les microhabilitats de l'escolta:

- seleccionar les paraules clau de la presentació dels companys,
- reconèixer la informació que donen,
- retenir per després escriure.

Faciliteu una conversa—debat sobre les opinions dels nens i nenes. En aquest punt la conversa ha de permetre adquirir i contrastar informació. Ajudeu-los a organitzar les seves intervencions i a distingir la conversa informal de la formal. Ajudeu-los que les seves intervencions enllacin amb el tema i que la conversa no esdevingui una enumeració d'opinions. Acabeu la conversa amb una síntesi col·lectiva.

Podeu aprofitar l'ocasió per gravar les exposicions i avaluar la llengua oral.

P. 29 Conversar sobre el tema

Espai per generar una conversa o tertúlia sobre diferents aspectes del relat.

S'enceten cinc temes a partir dels quals es demana als alumnes que opinin i argumentin. Els temes poden motivar-ne altres.

Es tracta d'establir una conversa en la qual intervenen diferents persones que intercanvien els papers d'emissor i receptor. En aquest sentit, és important donar algunes pautes d'intervenció per tal que esdevingui una conversa organitzada. Algunes idees:

- A l'inici de la conversa destaqueu l'objectiu d'aprenentatge i recordeu als alumnes les normes d'intervenció *“Recordeu que en una conversa hem de...”*
 - respectar totes les intervencions
 - intervenir educadament
 - evitar imposar l'opinió
 - ...
- Marqueu els inicis dels torns de paraula dels nens i nenes i vetlleu per què tots els alumnes intervinguin.
- Ajudeu a mantenir el torn i a completar la intervenció: *“Vols afegir res més?” “Ah! bé”...*
- Marqueu el tancament de la conversa: *“Avui ho deixarem aquí”, “gràcies a tots” “de tot plegat en destaquem...”*.

P. 30 Jugar i formular-se preguntes

Joc de comprensió lectora on es formulen preguntes de comprensió literal, inferencial i reflexiva.

Cal que els alumnes acabin de completar el tauler de joc generant noves preguntes

Una vegada cada alumne ha pensat i escrit les preguntes a les caselles en blanc, feu-los posar en parelles o petits grups i que facin una partida amb cadascun dels jocs.

P. 31 El procés lector

Ajudeu els nens a prendre consciència de les estratègies que utilitzen quan llegeixen. Es tracta d'una proposta de reflexió "meta-" sobre el procés lector.

Demaneu als alumnes que:

- fullegin el dossier i recapitulin sobre les tasques que han fet a cada moment del procés lector: abans de començar a llegir, mentre llegien, després de llegir,
- anotin una acció destacable de les que han fet en cada moment.

Feu-los reflexionar sobre quina o quines maneres els agrada més llegir: tot sol, en parella, en veu alta, fent que algú els llegeixi el conte... Poden marcar més d'una opció.

Una vegada els nens i nenes hagin fet la reflexió individual, establiu una conversa de tot el grup.

Per gestionar la conversa podeu consultar el llibre *Aprenent i ensenyant a parlar*, de Manuel Sánchez.

P. 32 Reflexionar sobre les pròpies decisions

Ajudeu els nens a reflexionar sobre les seves decisions personals fent que es comparin amb el protagonista.

P. 33 Llenguatge literari

Ajudeu a fer descobrir el llenguatge literari, és a dir, la voluntat estètica i l'art de les paraules.

Ajudeu a identificar alguns dels recursos retòrics que apareixen en el text del relat: comparacions, personificacions, metàfores...

Aquesta activitat pot fer venir ganes de jugar amb el llenguatge i crear altres recursos literaris.

P. 34 Conèixer altres llibres de l'autor

Descobrir altres títols de l'autor. Animar a llegir-ne d'altres. Fer cerca a la biblioteca

d'aula, escola, llibreries.

Fer que els nens i nenes pensin en quins llocs poden fullejar els llibres.

P. 35 Espai creatiu

Llegir és un bon recurs per fer venir ganes d'escriure, per això s'ofereixen dues pàgines perquè els nens i nenes puguin fer-hi el seu relat. Es deixen les pàgines en blanc perquè facin la planificació, l'esborrany i la versió final.

Feu-los adonar del procés de composició escrita.

Podeu consultar la conferència 2 del programa **araEscric**

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/escriptura/ara-escric/conferencies/cm-cs/escriure-raig-escriure/>

6. Activitats que pot generar la lectura del llibre

Els hàbits lectors

Per ajudar a triar els llibres va bé saber quins gustos lectors té cadascú. Amb aquest propòsit es pot elaborar una enquesta o utilitzar-ne una de ja creada (al *Cavall Fort* núm. 869 en trobareu una). Passeu-vos-ho bé junts descobrint els gustos lectors dels nens i nenes.

Diari de lectura

Podeu proposar als alumnes que escriguin un diari de les lectures que van fent. Una proposta d'escriptura personal perquè hi deixin constància dels llibres que han llegit, escriguin les seves impressions i opinions, dibuixin sobre el que han llegit, anotin frases o paraules que hagin après...

També podeu recórrer al material del Portafolis de Lectura:

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/lectura/impulslectura/einesprof/portafolis-lectura/>

Recull de contes

Cerqueu contes amb l'os com a protagonista. Llegiu-los, expliqueu-los, compareu-los...

Jugueu a crear un conte col·lectiu amb els diferents ossos que surten en els contes que hagueu trobat.

Cançons i poemes que parlin de fer-se gran

Ja se n'ha proposat una, "Puff el drac màgic". Però se'n poden cercar d'altres. Animeu i ajudeu a investigar i a fer la cerca de poemes i cançons amb aquesta temàtica.

L'hora del conte

Prepareu el conte per ser narrat i/o dramatitzat. Podeu fer petits grups i que cadascun s'encarregui d'anar a una altra classe de l'escola.

Es pot utilitzar algun element—peça de roba o d'attrezzo—que caracteritzi cadascun dels personatges. Aquest treball, deixant de banda el component lúdic, permet treballar la llengua oral i la gestió de les emocions.

Il·lustradors

Ajudeu els alumnes a fixar-se en els il·lustradors dels llibres de la biblioteca d'aula o de l'escola. Pregunteu als nens que busquin en el seu record quin és l'últim llibre il·lustrat que han llegit, si recorden el nom de l'il·lustrador, com eren els dibuixos...

Busqueu vocabulari per descriure els elements de les il·lustracions: traç, estil, tipus de color, grau de realisme...

Projecte sobre els ossos

Els projectes permeten treballar de manera interdisciplinària i globalitzada, i afavoreixen l'aprenentatge competencial dels alumnes. Animeu-vos a fer un estudi i investigació sobre els ossos, seguint la metodologia dels projectes. Consulteu els documents de la xarxa de competències bàsiques del Departament d'Ensenyament: "El treball per projectes" <http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/xarxacb/treball-projectes/>

Feu un projecte sobre la vida dels ossos. Aproveiteu l'ocasió per preparar una secció a la biblioteca d'aula sobre la vida d'aquests animals.

Elaboració d'un lapbook

Un lapbook és una carpeta o arxivador desplegable fet de cartolina que conté notes, dibuixos, minilibres, fotos i altres materials sobre un tema. Organitza la informació d'una manera molt visual, i té com a objectiu principal concentrar tota la informació de manera gràfica. Permet desenvolupar la creativitat i el gust pel detall. Podeu utilitzar aquest recurs com a cloenda del projecte dels ossos, o com a treball sobre la lectura del llibre.

7. Bibliografia

Va de llibres. El llibre per fora. El llibre per dins

<http://www.edu365.cat/vadellibres/mon-llibres/02/elllibreperfora.pdf>

<http://www.edu365.cat/vadellibres/mon-llibres/03/elllibreperdins.pdf>

La lectura en un centre educatiu

http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/lectura/la_lectura_en_un_centre_educatiu.pdf

El temps de lectura a primària

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0019/6c7604fa-5bd3-4c15-904c-297dcc04419d/04_temps-de-lectura-a-primaria.pdf

La fluïdesa lectora

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0045/43f3eddc-68ea-485b-a733-ced27a079145/16_fluidesa_lectora.pdf

La lectura compartida

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0052/6397c614-c29b-4348-9e3d-6fcad1f4547d/2_lectura_compartida.pdf

El gust per la lectura

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0061/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf

El gust per llegir a El i a primària

Avaluació d'actituds envers la lectura

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0088/d7d8bc05-863a-4025-bc91-db4e4da8446b/17_avaluacio-actituds_lectura.pdf

Presentació i recomanació de llibres

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0057/76ec51e8-c03c-4836-8eba-641a4f3d6d77/8_presentacio_recomanacio_llibres.pdf

Parlem de llibres. La tertúlia literària

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0002/0cd6b76d-e73a-4c33-8f30-b19c4e501e7a/9_parlem_de_llibres.pdf

AraEscric

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/escriptura/ara-escric/conferencies/>

Avaluació d'actituds envers la lectura

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0088/d7d8bc05-863a-4025-bc91-db4e4da8446b/17_avaluacio-actituds_lectura.pdf

Escriptors.cat

http://www.escriptors.cat/autors/alcantarar/pagina.php?id_sec=215

Revista *Faristol*. Entrevista de Ricardo Alcántara a Gusti

http://www.clijcat.cat/faristol/paginas/detall_articulos.php?recordID=325

Article de la revista *CLIJ cuadernos de literatura infantil i juvenil*

<http://www.cervantesvirtual.com/obra/clij-cuadernos-de-literatura-infantil-y-juvenil-117/1a708964-cf34-11e1-b1fb-00163ebf5e63.pdf>

Curs lliure i obert de l'IOC sobre "Triar llibre per a infants i joves"

<http://miniops.ioc.cat/10/index.html>

BETTELHEIM, Bruno. *Psicoanálisis de los cuentos de hadas*. Crítica.

PROPP, Vladimir. *La morfología del cuento*. Fundamentos.

SÀNCHEZ, Manuel. *Aprenent i ensenyant a parlar*.

*el gust per
la lectura*